GELDERSE ACADEMIE

Foto Ton Pors

Academieberichten maart 2026

Lezing Archeologie: Hypothesen en Artificiële Intelligentie (AI), 8 april 2026

Foto Henk Merjenburgh

Archeologie is altijd een speurtocht geweest naar het verleden, waarbij onderzoekers met behulp van fragmenten en sporen proberen te reconstrueren hoe mensen leefden.

Maar hoe betrouwbaar zijn die reconstructies nog? Het is niet meer zo simpel. Wetenschap ontwikkelt zich niet lineair, maar door revolutionaire veranderingen waarbij een gevestigd wetenschappelijk kader (een paradigma) wordt vervangen door een nieuw, vaak als gevolg van anomalieën die het oude paradigma niet kan verklaren. Dit leidt tot een fundamentele verschuiving in begrip. Vroeger was het paradigma dat de aarde plat was; later verschoof dit naar het paradigma dat de aarde een bol is.
Andere wetenschappelijke disciplines, zoals natuurwetenschappen, geesteswetenschappen, toegepaste/technische wetenschappen, sociale en formele wetenschappen zagen aan "historische heilige huisjes".

Steeds vaker speelt kunstmatige intelligentie (AI) hierin een cruciale rol. Met geavanceerde algoritmen en technieken analyseren archeologen nu enorme hoeveelheden data, van satellietbeelden tot DNA-sporen, om nieuwe inzichten te ontdekken.
De lezing wordt gegeven door drs. Ben van Noort en vindt plaats in de Catharinakapel, het oude universiteitsgebouw van de Academie, Klooster 1 in Harderwijk. Aanvang 20.00 uur, inloop vanaf 19.30 uur. Toegang gratis. Een vrijwillige bijdrage wordt zeer op prijs gesteld. Reserveren kan via reserveren@gelderseacademie.nl of als antwoord op deze mail.

28 oktober 2026, opening Academisch jaar en Gelderse Academielezing door prof. dr. Nico Schrijver
Prof. Schrijver zal spreken over de toekomst van de Verenigde Naties in het licht van de huidige ontwikkelingen.
Schrijver is emeritus-hoogleraar volkenrecht en internationaal recht, en voormalig staatsraad en politicus namens de Partij van de Arbeid. Van juli 2024 tot september 2025 was hij tijdelijk voorzitter van het College voor de Rechten van de Mens.

Prof. dr. Nico Schrijver

Schrijver was als hoogleraar internationaal publiekrecht verbonden aan de Universiteit Leiden en was ook gasthoogleraar aan de Université libre de Bruxelles (ULB). Hij was eerder hoogleraar aan de Vrije Universiteit in Amsterdam en docent aan het Institute of Social Studies in Den Haag. In 2008 werd hij gekozen als lid van een van de mensenrechtencomités van de Verenigde Naties. Schrijver had zitting in de Commissie-Davids. Van 7 juni 2011 tot 1 september 2017 was hij lid van de Eerste Kamer, en vicevoorzitter van de PvdA-fractie. Per 1 september 2017 werd hij benoemd tot staatsraad bij de Afdeling advisering van de Raad van State. Schrijver is tevens voorzitter van het Institut de Droit International. Op 28 december 2020 werd hij door de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk benoemd tot lid van het arbitragepanel dat bevoegd is om geschillen te beslechten over het Terugtrekkingsakkoord EU-VK.

Let op: andere aanvangstijd

Aanvang 16.00 uur, inloop vanaf 15.30 uur uur. De locatie in Harderwijk wordt nog bekend gemaakt. Toegang gratis. Een vrijwillige bijdrage wordt zeer op prijs gesteld. Reserveren kan via reserveren@gelderseacademie.nl of als antwoord op deze mail.

26 november 2026, Cleveringalezing door Dr. Theo (M.) van den Doel met als titel Geopolitiek: "De grootmachten en de positie van Europa".
De Russische inval in de Oekraïne (2022) vormt een keerpunt in de geschiedenis. Volgens Poetin is de 'speciale operatie' geen territoriaal conflict, maar gaat het om een

veel fundamenteler onderwerp, namelijk de uitgangspunten voor een nieuwe internationale orde (Sotsji, Valdai International Discussion Club meeting, 5 October, 2023).
De geopolitieke doelen van China zijn gericht op het ontbinden van het netwerk van de VS en zijn bondgenoten; de zuivering van internationale organen van Westerse waarden en een multipolaire ordening op basis van Chinese opvattingen en waarden. Beide grootmachten streven naar een 'nieuwe' wereldorde.
De Verenigde Staten heeft China en Rusland overtroffen door in 2025 afscheid te nemen van de 'oude' wereldorde. Sinds die tijd worden we geconfronteerd met een 'nieuwe' wereldorde, waarbij volgens Thucydides (ca. 460 v. Chr. - 400 v. Chr.) geldt: "the strong do what they can and the weak suffer what they must."
Na een uiteenzetting van het begrip 'geopolitiek' wordt teruggeblikt op de 'geopolitiek' van de 20e eeuw. Vervolgens wordt ingegaan op de geopolitieke doelstellingen van China, Rusland en de Verenigde Staten en de gevolgen daarvan voor Europa. Wat kan Europa als - 'middenmacht' - hiertegenover stellen?

Van den Doel was landmachtofficier en defensie-woordvoerder van de VVD-Tweede Kamerfractie tijdens de paarse kabinetten. Hij toonde zich daarbij een waardig opvolger van VVD-defensiespecialisten als Couzy, Koudijs en Ploeg. Werkte voor hij in de Kamer kwam als veiligheids- en defensiedeskundige bij Instituut Clingendael in Den Haag. Als lid van de enquêtecommissie Bijlmerramp nam hij afstand van een al te populistisch optreden van de overige commissieleden. Hield zich in de Kamer ook bezig met economische zaken en rampenbestrijding. Ook is hij initiatiefnemer van de jaarlijkse Nationale Veteranendag en van het Draaginsigne voor Veteranen. In 2022 promoveerde Van den Doel aan de Universiteit Leiden met een onderzoek over het Nederlandse veteranenbeleid en veteranenzorg.
De locatie in Harderwijk wordt nog bekend gemaakt. Aanvang 20.00 uur, inloop vanaf 19.30 uur. Toegang gratis. Een vrijwillige bijdrage wordt zeer op prijs gesteld. Reserveren kan via reserveren@gelderseacademie.nl of als antwoord op deze mail.

Studiegroep Gelderse Academie

Voor velen is de Universiteit van Harderwijk slechts bekend van het tv-programma Klokhuis, waarin Aart Staartjes de rol van professor Fetze Alsvanouds vertolkte. De verstrooide professor leek één op één in het bedenkelijke imago van de Universiteit te passen. Het tegendeel is echter waar; veel jonge hoogleraren begonnen hun carrière in Harderwijk.
In de bestaanstijd van de Universiteit van Harderwijk (1648–1811) hebben maar liefst 115 professoren aan de instelling gewerkt. Zij waren naast de Universiteit soms ook verbonden aan het Gymnasium Illustre en het Rijksatheneum. De Gelderse Academie, de stichting die onder andere onderzoek doet naar de universiteit, heeft de afgelopen twee jaar onderzoek gedaan naar onder andere de hoogleraren en dit beschreven in biografieën. Deze biografieën zijn te raadplegen via de website van het Noord-Veluws

Archief. Het Noord-Veluws Archief (NoVA) en de Gelderse Academie werken samen om het verleden van de Universiteit van Harderwijk zichtbaar te maken.

De huidige Gelderse Academie is opgericht in 2011. Ze zet de traditie van de oude Universiteit van Harderwijk voort en faciliteert lezingen, leergangen en historische onderzoek. De onderzoeksgroep bestaat uit een elftal personen, veelal academici. Hun activiteiten vallen onder de term burgerwetenschappen. De uitvoering van het onderzoek gebeurt in nauwe samenwerking met het Noord-Veluws Archief en het Historisch Kenniscentrum Harderwijk. Het Noord-Veluws Archief bewaard diverse documenten die een relatie hebben tot de universiteit.

Biografieën
Het samenstellen van de biografieën is tot stand gekomen door de Studiegroep Gelderse Academie. Zij hebben de afgelopen twee jaar zorgvuldig onderzoek gedaan naar de professoren. Deze zijn in het archiefbeheersysteem van NoVA opgenomen. Inmiddels zijn ongeveer zestig uitgebreide biografische schetsen klaar en beschikbaar. De overige schetsen volgen op termijn. Een aantal biografieën werd al geplaatst in Het Vittepraetje, het blad van samenwerkingspartner Historische Vereniging Herderewich.

“De biografieën laten zien hoe de universiteit functioneerde in bewogen tijden, zoals de patriottentijd, de Franse bezetting en periodes van geldgebrek.
Ze laten ook zien dat de universiteit klein maar levendig en vrijzinnig was. Veel jonge hoogleraren gebruikten Harderwijk als springplank naar grotere universiteiten zoals Leiden, Utrecht en Groningen” vertelt Johan Hijnberg, directeur van de Gelderse Academie.

Naast het onderzoek aan de biografieën werkt de studiegroep aan de curricula van de faculteiten theologie, geneeskunde en de vooropleiding Artes Liberales, die toegang gaf tot deze faculteiten. De vragen welke lesstof werd gedoceerd en de tijdsgeest waarin dat ontstond staan centraal in dit onderzoek.

Voor iedereen toegankelijk
Dankzij deze samenwerking tussen het Noord-Veluws Archief en de Gelderse Academie wordt het leven en werk van de professoren van Harderwijk nu voor iedereen zichtbaar. Zo blijft dit belangrijke deel van de regionale geschiedenis bewaard en toegankelijk voor iedereen.

De gepubliceerde biografieën zijn beschikbaar via www.noordveluwsarchief.nl en worden later eveneens doorgelinkt op de website van de Gelderse Academie. Door te zoeken op ‘hoogleraren’ komt u in de collectie van NoVA de schetsen tegen. Door het Noord-Veluws Archief wordt ook een overzicht van publicaties vanuit de Universiteit van Harderwijk gepubliceerd.

Afgelopen jaren is gewerkt aan een overzicht van de publicaties, die zich op verschillende plaatsen bevinden.

GELDERSE ACADEMIE

Deze lijst is in te zien via de website van NoVA onder ‘bibliotheek’ en door ‘Gelderse Academie’ te selecteren via de filter ‘collecties’.

Van Klokhuis-professor Fetze Alsvanouds is vooralsnog geen biografie beschikbaar.

Wat is de Gelderse Academie

De huidige Academie is opgericht in 2011 als een bescheiden voortzetting van de historische Gelderse Academie of Universiteit van Harderwijk die van 1648 tot 1812 actief is geweest en is opgeheven bij decreet door Napoleon.
De kern van de huidige activiteiten bestaat uit het organiseren van lezingen (waaronder de Cleveringalezing), een Studium Generale, de leergang Democratisch Burgerschap en Burgerparticipatie.

Ook doet zij onderzoek naar ontwikkelingen die aan de actualiteit raken en kunnen worden omgezet in lezingen, colleges en leergangen. Daarnaast doet zij onderzoek naar en reconstructie van het verleden van de Academie.

Aangezien de Gelderse Academie een stichting is met ANBI status, maar zonder structurele subsidie, worden donaties zeer op prijs gesteld. Dat kan via de onderstaande QR-code.

Uitschrijven/inschrijven
Mocht u in de toekomst geen mailberichten meer willen ontvangen van de Gelderse Academie, of kent u juist iemand die graag wel op de hoogte gehouden wil worden? Wilt u dit dan kenbaar maken door deze mail in die zin te beantwoorden.

Secretariaat: Badweg 69, 3842 LJ Harderwijk. Telefoon 06 55 89 68 53, email: info@gelderseacademie.nl, website: www.gelderseacademie.nl, KvK 57476217, ANBI,
Bank: NL18RABO 011 9576287